

Συνεργασία στα Γλωσσικά Μαθήματα

Σταυρούλα Κοντοβούρκη

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ημερίδα «Δεξιότητες του 21^{ου} αι. στα Γλωσσικά Μαθήματα: Κριτική Σκέψη, Συνεργασία,
Δημιουργικότητα»

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

19 Οκτωβρίου 2023

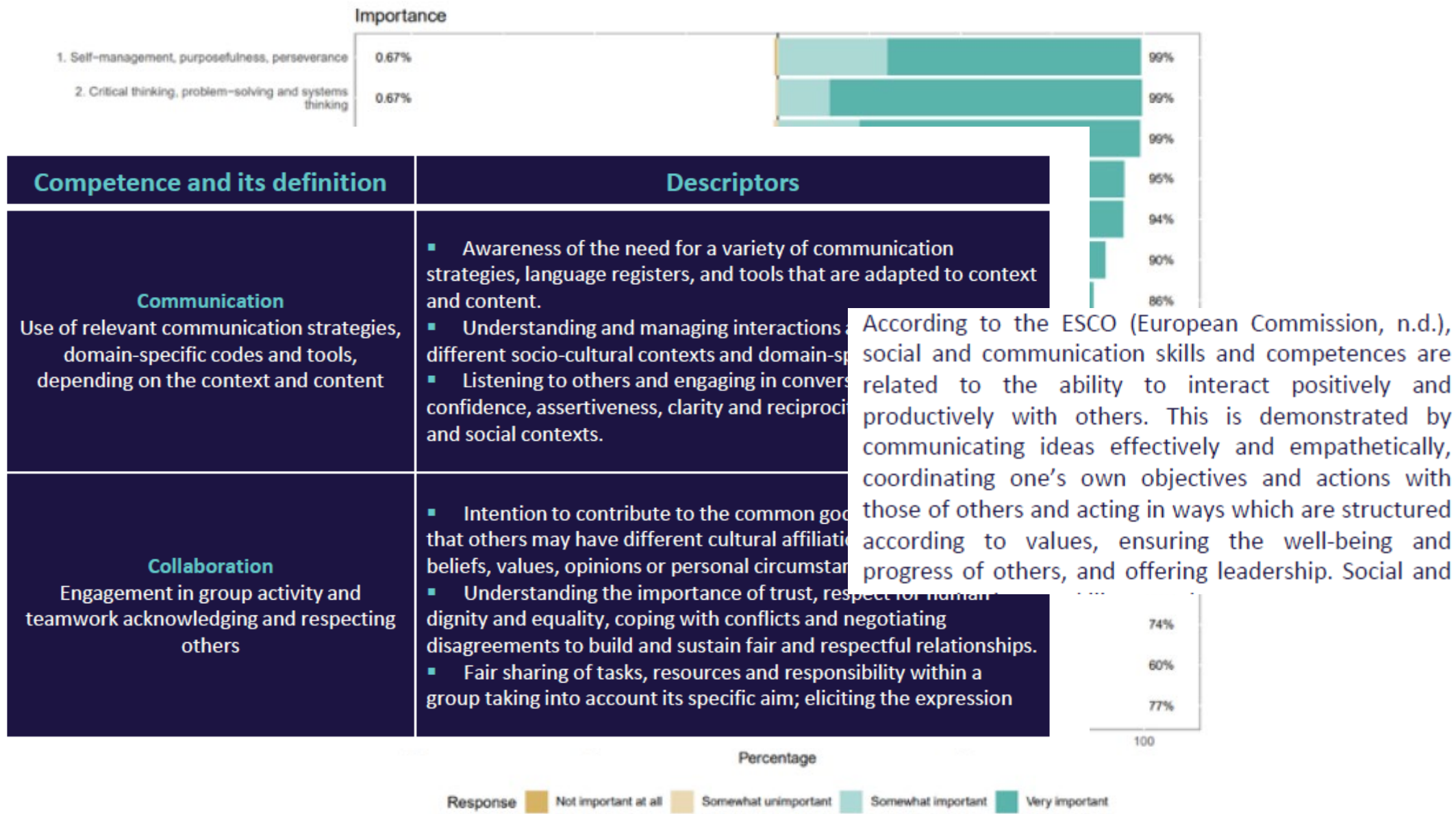

Η συνεργασία ως δεξιότητα του 21^{ου} αιώνα

“Beyond technical skills, the labour market increasingly needs transversal skills like working together, critical thinking, and creative problem solving”

«Πέρα από τεχνικές ικανότητες, η αγορά εργασίας χρειάζεται σταδιακά περισσότερες εγκάρσιες ικανότητες όπως η εργασία με άλλους/ες [συνεργασία], η κριτική σκέψη και η δημιουργική επίλυση προβλήματος»

(European Commission, 2020, p. 13)

Figure 2.1. Employers' assessment of the importance of 17 key employability skills of STEM graduates as needed in the 21st century labour market

Source: Authors' calculations based on employer survey conducted in 2022. n=300

Η συνεργασία ως έννοια με πολλαπλές διαστάσεις και σημασίες

- Συνεργασία ως
  - εγκάρσια κοινωνική-επικοινωνιακή ικανότητα
  - ικανότητα συμμετοχής και συμβολής σε ομάδες και δίκτυα
  - δεξιότητα θετικής και παραγωγικής αλληλεπίδρασης με άλλα άτομα
  - άρρηκτα συνδεδεμένη με την επικοινωνία

([ESCO, 2020](#))

Skills and competences relating to the ability to interact positively and productively with others. This is demonstrated by communicating ideas effectively and empathetically, coordinating one's own objectives and actions with those of others and acting in ways which are structured according to values, ensuring the well-being and progress of others, and offering leadership.

Support or develop a group to work towards a common goal in a way which shows understanding and respect of others' roles and competencies.

Express and exchange information, ideas, concepts, thoughts, and feelings, and resolve disagreements in formal and informal contexts, through the use of shared systems of words, signs, and rules.

Πέρα από την Ευρωπαϊκή
Ατζέντα

IN THE WORLD which surrounds our classrooms, people today are challenging and revising many social and political traditions which have heretofore gone unquestioned. They are making this challenge not as individuals alone, but as individuals working together in collaborative ways. The social organization they are substituting for traditional forms is likewise in many respects collaborative. Indeed, classrooms remain today one of the few places where people do not organize themselves for collaborative activity. On campuses everywhere, right outside the classroom door, students form their own academic clubs for collaborative study, organizations for self-government, “free university” classes, social groups, film societies, political discussion groups, and activist organizations. Elsewhere, everywhere, collaborative action increasingly pervades our society.

Bruffee, 1973, σελ. 635

“My thesis is that collaborative writing has the potential to become a tool for activating multiple voices and multiple versions of self and the world within the classroom. I have observed in collaborative writing that the moments of meaning making that seem most significant are those moments of struggle in which contradictions surface, are acknowledged, and are taken up as legitimate topics for discussion by the students.”

«Η θέση μου είναι ότι η συνεργατική [συγ]γραφή έχει τη δυνατότητα να καταστεί εργαλείο για την ενεργοποίηση πολλαπλών φωνών και πολλαπλών εκδοχών του εαυτού και του κόσμου μέσα στην τάξη. Έχω παρατηρήσει στη συνεργατική γραφή ότι οι στιγμές νοηματοδότησης που φαίνεται να είναι πιο σημαντικές είναι αυτές οι στιγμές «αγώνα» κατά τις οποίες αναδύονται στην επιφάνεια αντιφάσεις, που αναγνωρίζονται και αντιμετωπίζονται ως αξιόλογα θέματα προς συζήτηση από τους/τις μαθητές/τριες.»

Fine, 1989, σελ. 501

Συνεργατική μάθηση

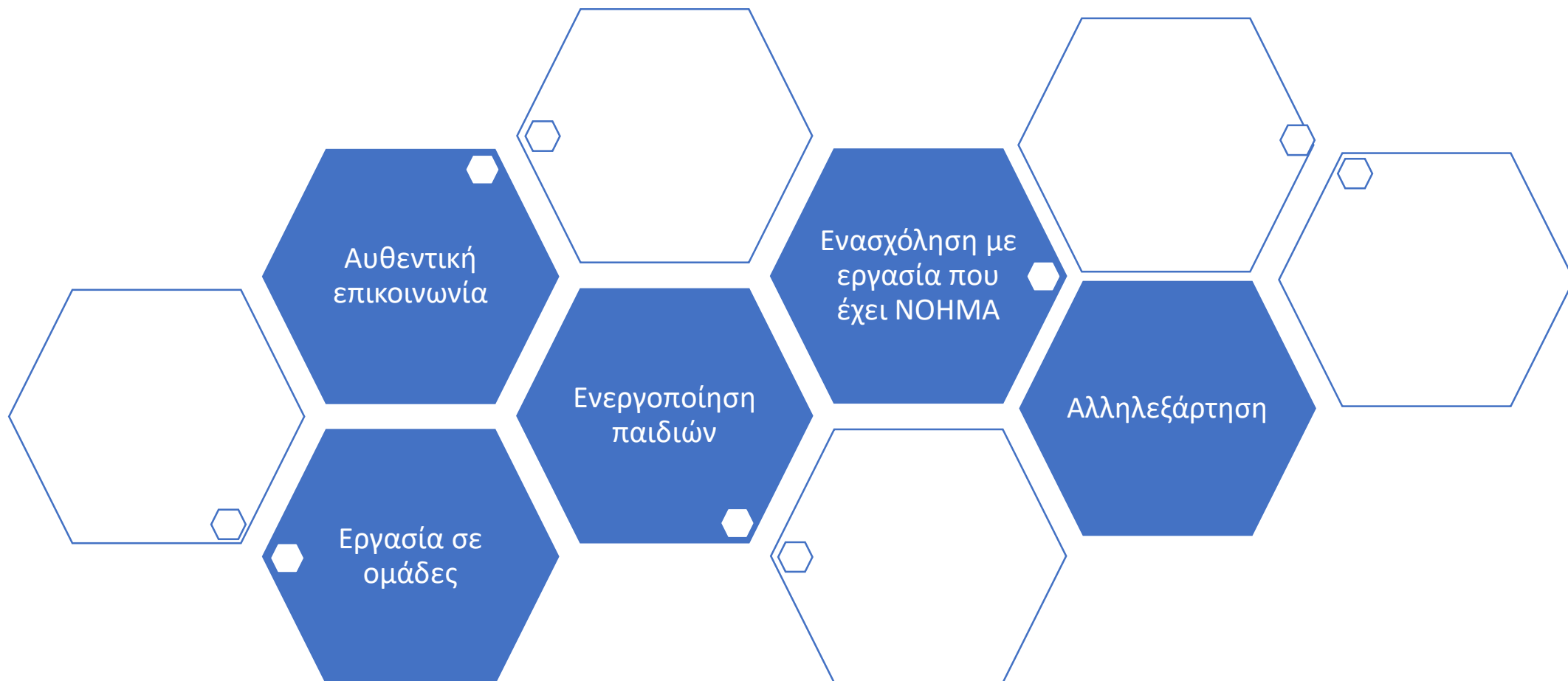
«Συνεργασία δεν είναι: (1) Το να κάθονται οι μαθητές (sic) ο ένας δίπλα από τον άλλο, στο ίδιο θρανίο και να μιλούν μεταξύ τους, καθώς εκτελούν ατομικές εργασίες, (2) το να ασχολούνται οι μαθητές με μια δραστηριότητα ατομικά με οδηγίες όπως αυτοί που τελειώνουν πρώτοι βοηθούν όσους δεν έχουν τελειώσει, (3) το να ανατίθεται μια εργασία στην ομάδα, όπου ένας μόνο μαθητής κάνει όλη την εργασία και οι άλλοι απλώς υπογράφουν» (Johnson et al., 1991, σελ. 1:18)

Αντιθέτως, η συνεργατική μάθηση

- Αποτελεί ολοκληρωμένο σχέδιο εργασίας στο οποίο τα παιδιά αναλαμβάνουν ρόλους με στόχο να συμβάλουν ισότιμα στην επίτευξη συγκεκριμένων, κοινών στόχων/επιδιώξεων.
  - Ενοποιεί και ενιαιοποιεί την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων με ακαδημαϊκούς στόχους.
  - Στηρίζεται στην αλληλεπίδραση με στόχο την ανάπτυξη όλων των μελών.
  - Αποτελεί ομαδική προσπάθεια που στηρίζεται σε κοινωνικά δομημένες ανταλλαγές/συναλλαγές και στην αίσθηση της ευθύνης που το κάθε μέλος της ομάδας νιώθει για τα άλλα μέλη και το σύνολο της ομάδας.
- Κοινωνική μορφή οργάνωσης της τάξης, όπου τα παιδιά – στο πλαίσιο μικρών ομάδων και συλλογικά ως ομάδα – ενεργοποιούνται και αναπτύσσουν τις δυνατότητες τους μέσα από σχέσεις αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης

Χαρακτηριστικά και προϋποθέσεις

Στην εφαρμογή της...

Δημιουργία συνεργατικού κλίματος στην τάξη

Διαρρύθμιση τάξης – διάταξη θρανίων

Αναδίπλωση μαθησιακής διαδικασίας ως
διαδικασίας επίλυσης προβλήματος

Δημιουργία ομάδων – Μέγεθος; Σύνθεση;

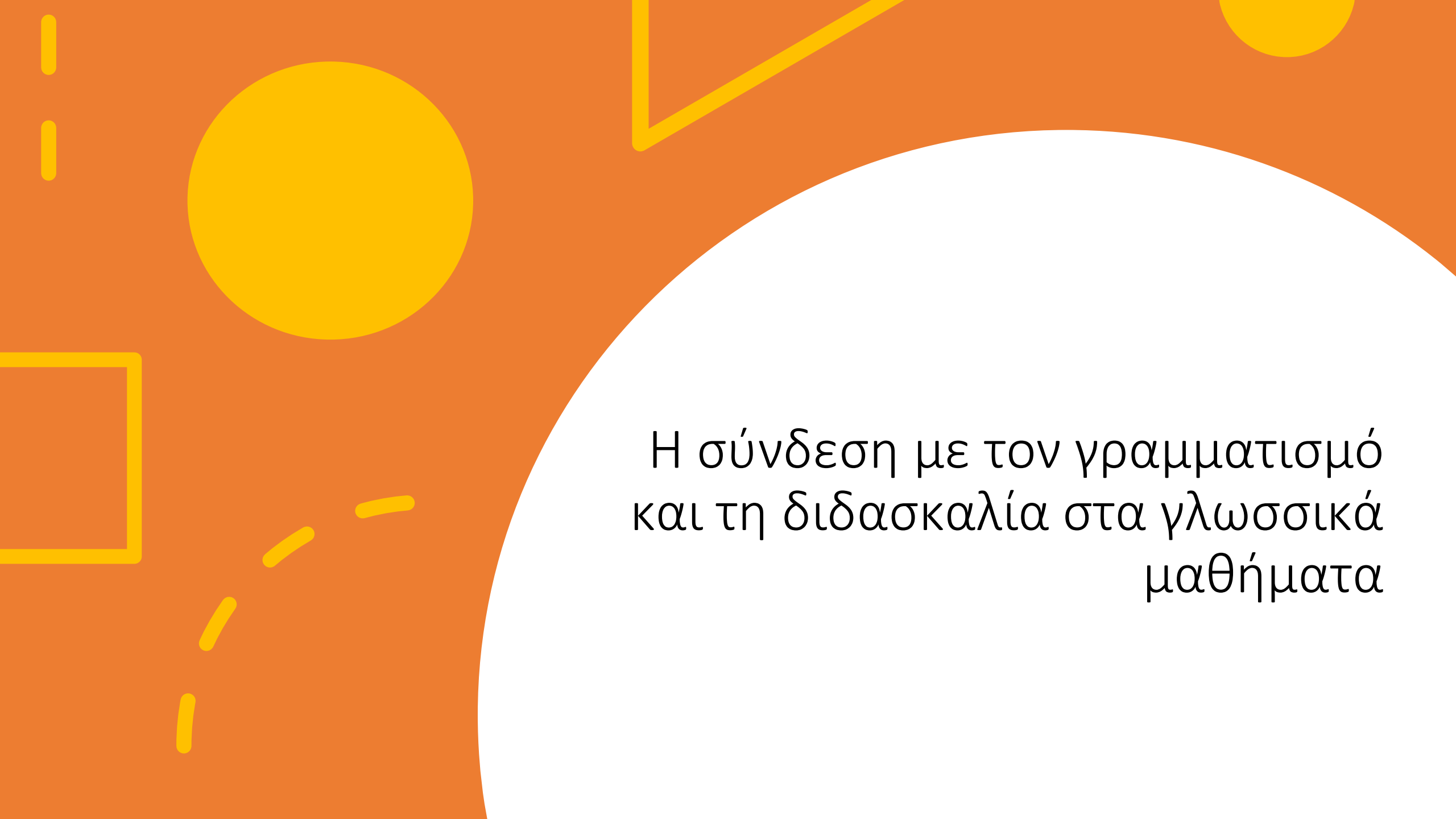
Πηγές – διδακτικό υλικό

Καταμερισμός έργου

Περιεχόμενο που «προκαλεί»

Είδος συνεργατικής μάθησης

Σχέση και ρόλοι παιδαγωγικών δραστηνών

Η σύνδεση με τον γραμματισμό
και τη διδασκαλία στα γλωσσικά
μαθήματα

Επιστημονική φαντασία

Όνειρα για ταξίδια στ' αστέρια

Τα ταξίδια σε μακρινά άστρα και άλλους γαλαξίες θεωρούνται σήμερα αδύνατα, όμως ο επιστημονικός κόσμος δε κάνει την αισιοδοξία του και προγραμματίζει, θεωρητικά προς το παρόν, τέτοιες αποστολές.

Μάλιστα οι μακρινοί μας πρόγονοι έπαψαν να πιστεύουν ότι τα άστρα είναι πατημασιές των θεών και διαπίστωσαν ότι είναι σαν τον Ήλιο μας, άρχισαν να αναρωτιούνται πώς θα φτάσουν εκεί. Εάν κατορθώσουμε να ταξιδέψουμε όχι μόνο έως τη Σελήνη ή έως τον Άρη αλλά τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα μακριά, θα μπορέσουμε να φτάσουμε σε άλλα πλιακά συστήματα. Ωστόσο, ακόμα και για τους πιο ονειροπόλους, το ταξίδι προς τα άστρα είναι προς το παρόν αδύνατο, ενώ καμία κρατική ή ιδιωτική επένδυση δεν έχει σκοπό να το τολμήσει.

Ερευνητές της NASA μελετούν τρόπους για τη δημιουργία διαστημικών σταθμών που θα εκτελούν κανονικά «δρομολόγια» μεταξύ Γης και Άρη. Καθώς το ταξίδι προς τον ερυθρό πλανήτη θα διαρκεί αρκετούς μήνες, οι διαστημικοί αυτοί σταθμοί θα μοιάζουν περισσότερο με διαστημικά ξενοδοχεία.

Το σχέδιο που επεξεργάζονται οι ερευνητές προβλέπει ότι το διαστημικό «ξενοδοχείο» θα κινείται συνεχώς γύρω από τον Ήλιο και θα περνάει πότε κοντά από τη Γη και πότε κοντά από τον Άρη.

Αν πραγματοποιηθεί το σχέδιο, η επιβίβαση και η αποβίβαση στο διαστημικό «ξενοδοχείο» θα γίνονται με τη βοήθεια ειδικών σκαφών, που θα παίζουν το ρόλο ταξί: θα πλαισιάζουν το «ξενοδοχείο» και

θα συνδέονται με αυτό εν κινήσει. Το ταξίδι μέχρι τον Άρη θα διαρκεί έξι με οκτώ μήνες. Εκεί άλλα ταξί θα αναλαμβάνουν να μας οδηγήσουν στον τελικό μας προορισμό.

Η ιδέα ότι κάποια στιγμή στο μέλλον τα ταξίδια προς τον Άρη θα είναι θέμα ρουτίνας γίνεται αποδεκτή από το σύνολο σχεδόν της επιστημονικής κοινότητας. Το ερώτημα που απασχολεί τους πάντες δεν είναι το «αν», αλλά το «πότε».

www.kathimerini.gr και www.in.gr (διασκευή)

1. Αντιστοικίστε σωστά:

Τα ταξίδια σε μακρινά άστρα θεωρούνται σήμερα αδύνατα,

{ η επιβίβαση και η αποβίβαση στο ξενοδοχείο θα γίνεται με τη βοήθεια ειδικών σκαφών, που θα παίζουν το ρόλο ταξί.

Για να φτάσουμε σε άλλα πλιακά συστήματα,

{ που θα εκτελούν κανονικά «δρομολόγια» μεταξύ Γης και Άρη.

Οι ερευνητές μελετούν τρόπους για τη δημιουργία διαστημικών σταθμών

{ όμως ο επιστημονικός κόσμος προγραμματίζει τέτοιες αποστολές.

Αν πραγματοποιηθεί το σχέδιο,

{ έξι με οκτώ μήνες.

Το ταξίδι μέχρι τον Άρη θα διαρκεί

{ πρέπει να ταξιδέψουμε τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα.

2. Ας υποθέσουμε ότι τα ταξίδια στ' αστέρια μπορούν να πραγματοποιηθούν. Γίνεστε κι εσείς μέλος μιας διαστημικής αποστολής και ταξιδεύετε προς ένα μακρινό πλανήτη, όπου συναντάτε πλάσματα με τα οποία μπορείτε να επικοινωνήσετε. Γράψτε στο τετράδιό σας ένα φανταστικό διάλογο με κατοίκους του πλανήτη, στον οποίο:

- Τους περιγράψτε το ταξίδι σας, τους ενδιάμεσους σταθμούς και τους κινδύνους που συναντήσατε.
- Ανταλλάσσετε πληροφορίες για τους πλανήτες σας.
- Μιλάτε για τα ενδιαφέροντά σας, τις εργασίες σας και τις καθημερινές σας συνήθειες και ό,τι άλλο νομίζετε ότι θα ενδιέφερε έναν εξωγήινο!

3. Το παραπάνω κείμενο είναι ένα άρθρο. Για κάθε παράγραφο γράψτε την πρώτη λέξη, τρεις τελίτσες και την τελευταία, και μετά δώστε έναν τίτλο.

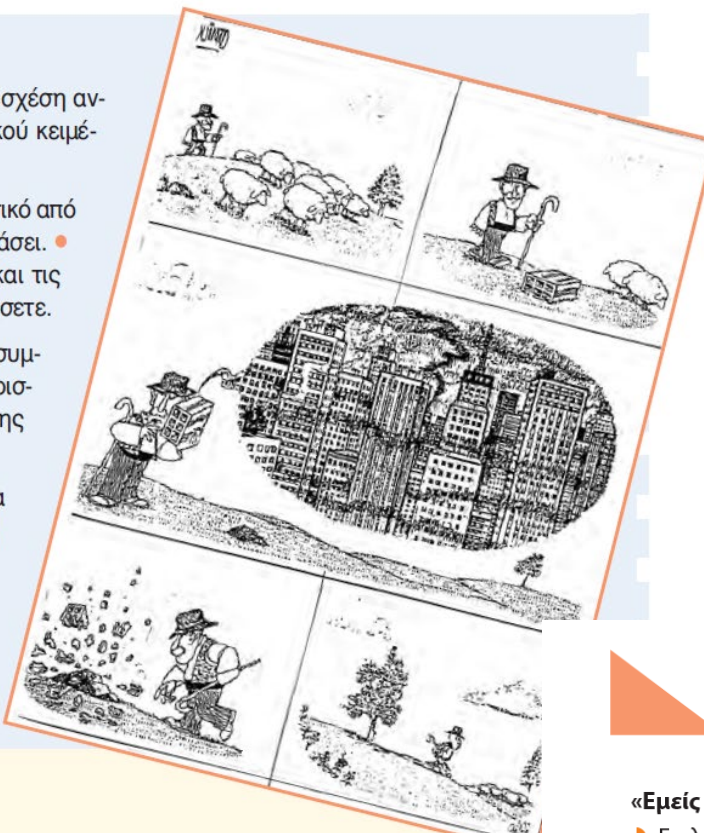
Ο τίτλος μιας παραγράφου είναι σύντομος και περιεκτικός. Συνήθως χρησιμοποιούμε ονομαστικές φράσεις.

Ακούω και μιλώ

1. Αν ξέρετε κάποια ιστορία που να δείχνει τέτοια σχέση ανθρώπου-ζώου, παρόμοια με αυτή του εισαγωγικού κειμένου, αφηγηθείτε τη στην τάξη.
2. Αφηγηθείτε στους συμμαθητές σας ένα περιστατικό από μια εκδρομή στη φύση που σας έχει εντυπωσιάσει. • Προσέξτε τη δομή της αφήγησής σας, όπως και τις συνδεδεμένες λέξεις ή φράσεις που θα χρησιμοποιήσετε.
3. Σας άρεσε η αφήγηση που ακούσατε από τον συμμαθητή σας; • Ποια στοιχεία της σας άρεσαν περισσότερο; • Ποιες θεωρείτε αδυναμίες της αφήγησης αυτής;
4. Δείτε προσεκτικά την εικονογραφημένη ιστορία του Quino στη διπλανή εικόνα. Μπορείτε να αφηγηθείτε με λόγια όσα δείχνουν οι εικόνες;

Quino, *Ο κόσμος ανάποδα*, εκδ. Ars Longa

Σχολικό εγχειρίδιο, Α' τάξη Γυμνασίου,
Ενότητα 3 «Ταξίδι στον κόσμο της φύσης»

Διαθεματική εργασία

«Εμείς οι μαθητές είμαστε ενεργοί πολίτες»

- Επιλέξτε ένα από τα παρακάτω προβλήματα της καθημερινής ζωής που σας αφορά: αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου, άγχος εξετάσεων, ρύπανση του περιβάλλοντος.
- Χωρισμένοι σε ομάδες συλλέξτε υλικό:
  1. Πώς δημιουργήθηκε το πρόβλημα – ποιες είναι οι συνέπειές του:
(Συλλογή υλικού από ειδήσεις του Τύπου και των άλλων Μ.Μ.Ε., από ανακοινώσεις επίσημων φορέων κτλ. και κατάταξή τους σε κατηγορίες).
  2. Πώς αντιδρούν οι μαθητές – τι προτείνουν:
(Συλλογή φωτογραφικού υλικού, σύνταξη κειμένων διαμαρτυρίας κτλ.).
- Παρουσιάστε αυτό το υλικό σε ειδική εκδήλωση του σχολείου σας, όπου θα καλέσετε εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων φορέων καθώς και ειδικούς επιστήμονες να πάρουν θέση στο πρόβλημα που καταγράψατε καθώς και στις προτάσεις που θα παρουσιάσετε για την επίλυσή του. Φιλοτεχνήστε μία αφίσα για την εκδήλωση αυτή με τη συνεργασία του καθηγητή των Καλλιτεχνικών προβάλλοντας ένα μήνυμα, όπως στις αφίσες που ακολουθούν, ή αλλάζοντας το μήνυμα αυτών των αφισών.

Σχολικό εγχειρίδιο, Β' τάξη Γυμνασίου,
Ενότητα 7 «Βιώνοντας προβλήματα της φύσης»

Από την επικοινωνιακή προσέγγιση και εξής...

Έξω από το σχολείο μιλάμε (και μιλάμε με πολλή φυσικότητα) όταν έχουμε να ανακοινώσουμε κάτι που είδαμε, ακούσαμε, διαβάσαμε, κάτι τελοσπάντων που μας συγκίνησε ή μας προβλημάτισε ή μας απασχολεί· όταν ζητούμε ή μας ζητούν πληροφορίες και όταν συζητούμε με άλλους ένα θέμα.

Και μέσα στο σχολείο λοιπόν πρέπει να προβλέψουμε για καταστάσεις ζωής και μάθησης όπου τα παιδιά ασκούν αυτό το δικαίωμα με την ίδια φυσικότητα και παρρησία, κάνοντας χρήση όλων των μορφών προφορικής επικοινωνίας, που είναι η μονολογική, η διαλογική, η συζήτηση και η δραματοποίηση. Δυο είναι οι προϋποθέσεις για την επιτυχία των προσπαθειών του δασκάλου σ' αυτόν τον τομέα: από τη μια να διαφυλάξει τη γλωσσική αυθορμησία των παιδιών, πράγμα που θα του επιτρέψει να τα βοηθήσει να εκφράζονται σωστά και ολοκληρωμένα σε κάθε περίπτωση· και η άλλη να περιορίσει ο ίδιος τα λόγια του και να δώσει το λόγο στα παιδιά.

«...οι μαθητές (sic):

- Πρέπει να ασκηθούν, ώστε να κατανοούν τις ποικίλες μορφές προφορικού και γραπτού λόγου και να τις συνδέουν με τις συνθήκες επικοινωνίας μέσα στις οποίες παράγεται καθεμιά από αυτές, αλλά και να καταστούν ικανοί (sic) να χρησιμοποιούν οι ίδιοι δημιουργικά τη γλώσσα για την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου προσαρμοσμένου στη δεδομένη κάθε φορά περίπτωση επικοινωνίας.

[...]

Αν θέλουμε να ευνοήσουμε την παραπέρα ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας των μαθητών, πρέπει να δημιουργήσουμε συνθήκες χρήσης της γλώσσας στο σχολείο ανάλογες με εκείνες που ισχύουν εκτός σχολείου...με τη δημιουργία αυθεντικών επικοινωνιακών συνθηκών τους δίνεται η δυνατότητα να εκφράζονται όχι για τον δάσκαλο, αλλά για να πετύχουν κάτι συγκεκριμένο, ανάλογα κάθε φορά με την περίπτωση.»

Χαραλαμπόπουλος & Χατζησαββίδης, 1997 (σελ. 59, 63-64)

Το παιδί ως κοινωνικό ον με ποικίλες διαφέροντα και ανάγκες

Η τάξη ως κοινότητα

Άνοιγμα της τάξης στην κοινότητα

Στα γλωσσικά μαθήματα

Διαθεματική εργασία

Ομαδική διερεύνηση, Co-op Co-op

«Εμείς οι μαθητές είμαστε ενεργοί πολίτες»

- ▶ Επιλέξτε ένα από τα παρακάτω προβλήματα της καθημερινής ζωής που σας αφορά: αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου, άγχος εξετάσεων, ρύπανση του περιβάλλοντος.
- ▶ Χωρισμένοι σε ομάδες συλλέξτε υλικό:
  1. Πώς δημιουργήθηκε το πρόβλημα – ποιες είναι οι συνέπειές του:
(Συλλογή υλικού από ειδήσεις του Τύπου και των άλλων Μ.Μ.Ε., από ανακοινώσεις επίσημων φορέων κτλ. και κατάταξή τους σε κατηγορίες).
  2. Πώς αντιδρούν οι μαθητές – τι προτείνουν:
(Συλλογή φωτογραφικού υλικού, σύνταξη κειμένων διαμαρτυρίας κτλ.).
- ▶ Παρουσιάστε αυτό το υλικό σε ειδική εκδήλωση του σχολείου σας, όπου θα καλέσετε εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλων φορέων καθώς και ειδικούς επιστήμονες να πάρουν θέση στο πρόβλημα που καταγράψατε καθώς και στις προτάσεις που θα παρουσιάσετε για την επίλυσή του. Φιλοτεχνήστε μία αφίσα για την εκδήλωση αυτή με τη συνεργασία του καθηγητή των Καλλιτεχνικών προβάλλοντας ένα μήνυμα, όπως στις αφίσες που ακολουθούν, ή αλλάζοντας το μήνυμα αυτών των αφισών.

Ομάδες ειδικών

1. Αντιστοιχίστε σωστά:

Τα ταξίδια σε μακρινά άστρα θεωρούνται σήμερα αδύνατα,

{ η επιβίβαση και η αποβίβαση στο ξενοδοχείο θα γίνεται με τη βοήθεια ειδικών σκαφών, που θα παίζουν το ρόλο ταξί.

Για να φτάσουμε σε άλλα πλιακά συστήματα,

{ που θα εκτελούν κανονικά «δρομολόγια» μεταξύ Γης και Άρη.

Οι ερευνητές μελετούν τρόπους για τη δημιουργία διαστημικών σταθμών

{ όμως ο επιστημονικός κόσμος προγραμματίζει τέτοιες αποστολές.

Αν πραγματοποιηθεί το σχέδιο,

{ έξι με οκτώ μήνες.

Το ταξίδι μέχρι τον Άρη θα διαρκεί

{ πρέπει να ταξιδέψουμε τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα.

2. Ας υποθέσουμε ότι τα ταξίδια στ' αστέρια μπορούν να πραγματοποιηθούν. Γίνεστε κι εσείς μέλος μιας διαστημικής αποστολής και ταξιδεύετε προς ένα μακρινό πλανήτη, όπου συναντάτε πλάσματα με τα οποία μπορείτε να επικοινωνήσετε. Γράψτε στο τετράδιό σας ένα φανταστικό διάλογο με κατοίκους του πλανήτη, στον οποίο:

- Τους περιγράψτε το ταξίδι σας, τους ενδιάμεσους σταθμούς και τους κινδύνους που συναντήσατε.
- Ανταλλάσσετε πληροφορίες για τους πλανήτες σας.
- Μιλάτε για τα ενδιαφέροντά σας, τις εργασίες σας και τις καθημερινές σας συνήθειες και ό,τι άλλο νομίζετε ότι θα ενδιέφερε έναν εξωγήινο!

3. Το παραπάνω κείμενο είναι ένα άρθρο. Για κάθε παράγραφο γράψτε την πρώτη λέξη, τρεις τελίτσες και την τελευταία, και μετά δώστε έναν τίτλο.

Ο τίτλος μιας παραγράφου είναι σύντομος και περιεκτικός. Συνήθως χρησιμοποιούμε ονοματικές φράσεις.

Ακαδημαϊκή Αντιπαράθεση:
«Να ταξιδέψει ο άνθρωπος στ' αστέρια;»

Συνεργατική Συναρμολόγηση:
«Φύγαμε για τ' αστέρια»

Αλλά και

- Συντροφική ανάγνωση
- Συνεργατική [συγ]γραφή
- Μελέτη συγγραφέα – Author study
- Λογοτεχνικοί κύκλοι – Λέσχες ανάγνωσης
  - Με βάση το υλικό-βιβλίο
  - Με βάση το θέμα-ζήτημα

Καθώς επίσης...

- Παραγωγή και χρήση Web 2.0 τεχνολογιών που βασίζεται σε συλλογική συμμετοχικότητα, συνεργασία, και κατανεμημένη εμπειρογνωμοσύνη και τεχνογνωσία (Lankshear & Knobel, 2011)

Rise of the Guardians + Frozen Crossover

Snow and Frost Collection

By: A Star Rewriter

Queen Elsa and Jack Frost short stories collection. Join Queen Elsa and Guardian Jack Frost in their lives of romance and friendship. Hiccup every story is a journey to find the one you love. In any world. All inspired by music. Enjoy!

Rated: Fiction K - English - Romance/Friendship - [Jack Frost, Elsa] - Chapters: 274 - Words: 209,464 - Reviews: 40 - Favs: 35 - Folders: 0 - id: 12904900

A+ A- A

This Dance Of Life.

Elsa and Jack Frost.

Elsa was excited about her sister's party tonight.

"This will be the best party yet for Anna. Aren't you excited Jack?" She asked her best friend. "Of course. This is technically a ball after all." "No rhyme intended?" Elsa asked.

"Why do ask? Don't tell me you wanted a date. Jack, I already told you, you didn't have a date."

"Elsa I can't dance!" He finally said. Elsa looked at him in surprise. "Why didn't you say so earlier?"

"Are you sure that's a good idea?" "Jack Frost, you are my best friend in any and every world. She held her hand in Jack's while her other hand placed him around her waist. She tilted her head.

Elsa wasn't even looking at Jack and thank goodness she wasn't because his face was making it easier. Elsa leaned back hoping Jack would catch her and somehow, he did.

:Padlet

stavkkon@gmail.com + 4 • 2yr

Το ψωμί

ΕΠΑ 424

Σταυρουλα

"Εχει ψωμι" η υποθεση, δηλαδη υπαρχουν πολλες πληροφοριες, πολλα γεγονοτα στην συγκεκριμενη υποθεση.

Δέσποινα Αντωνίου

Ψωμί: σάντουιτς, πραλίνα φουντουκιού, όσπρια

Μύρια Νάσια

φαγητό, σνακ, βούτυρο, Viena (φούρνος), φραντζολάκι, πρωινό, πολύσπορο, μαύρο, άσπρο, μυρωδιά, σάντουιτς

Άννα Θεοδούλου -

θρεπτική τροφή/ υδατάνθρακας

Άννα Θεοδούλου-

Ψωμί είναι μια τροφή προσβάσιμη στους περισσότερους ανθρώπους.

Άννα Θεοδούλου

Άνδρεα

σιτάρι, φούρνος, επιβίωση, ταπεινότητα, μυρωδιά, ζεστό, φρέσκο, κυπριακό (αρέσκει μου που εν σκληρό έξω)

Χρίστια

υδατάνθρακας, πρωινό, ζύμη, αλεύρι, ολικής αλέσεως

Μαρίνα

τρόφιμο, υδατάνθρακας,

Χρύσα

γιαγιά (χωριάτικο, σπιτικό), βασική τροφή, παιδιά που μπορεί να μην έχουν, χορταστικό, πάει με όλα (σχεδόν),

Καταληκτικά

- Η συνεργασία και η επικοινωνία αποτελούν εγγενή στοιχεία της χρήσης της γλώσσας σε πλαίσιο.
- Οι παιδαγωγικές συνθήκες και παραδοχές ευνοούν και υπο/επιβάλλουν τη συνεργασία στα γλωσσικά μαθήματα.
- Η συνεργασία αφορά τόσο
  - Την ομαδο-συνεργατική μάθηση εντός της σχολικής τάξης, όσο και
  - Το άνοιγμα της σχολικής τάξης στην κοινότητα
- Τα πιο πάνω, επιτρέπουν την ανάπτυξη των παιδιών όχι μόνο ως αυριανών μελών του εργατικού δυναμικού, αλλά και ως ενεργών πολιτών.